

Position Paper STAP-budget, kenmerken van eenvoudiger aanvraagproces en een toegankelijker regeling

Stichting Lezen en Schrijven mede namens Vakbond FNV, Stichting ABC, Steffie en leezelfonline.nl

STAP stopt, maar wat dan wel?

Sinds 1 maart 2022 stimuleert het kabinet mensen met het STAP-budget zelf regie te nemen op hun ontwikkeling. Het zelf kunnen kiezen van scholing draagt bij aan de motivatie om te investeren in jezelf en je loopbaan. Inmiddels is het besluit genomen per 1 januari 2024 te stoppen met deze regeling. Graag doen wij in deze notitie een oproep voor het invoeren van een aangepaste regeling die net als STAP bijdraagt aan een leven lang ontwikkelen, maar die ook werkt voor de groep praktisch opgeleiden met lage basisvaardigheden. En die ook hen op de juiste manier stimuleert om zich te blijven ontwikkelen.

De krapte op de arbeidsmarkt is in veel branches voelbaar. In een toekomstbestendige arbeidsmarkt blijven mensen zich continu ontwikkelen. Zo zijn zij in staat mee te bewegen binnen organisaties, van baan naar baan, binnen sectoren en over sectoren heen. Het kunnen volgen van passende scholing is hiervoor essentieel. Het kabinet wil de leer- en ontwikkelcultuur versterken omdat het vanzelfsprekend moet zijn dat mensen zich een leven lang blijven ontwikkelen.

Niet toegankelijk voor laaggeletterden

Mooie en veelbelovende woorden van onze overheid, maar de praktijk is weerbarstiger. Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen en over beperkte digitale vaardigheden beschikken, zijn vaak niet bekend met de mogelijkheden voor financiering van scholing en ontwikkeling, waaronder het STAP-budget. Bovendien is aanvragen van STAP weinig toegankelijk en wordt de wijze van aanvragen voor deze groep als stressvol ervaren. Terwijl het juist voor deze groep een mooie opstap zou kunnen zijn om beter mee te kunnen doen in de maatschappij en werk te vinden wat bij hen past. En er veel maatschappelijke winst te behalen als deze groep ook op de arbeidsmarkt actief wordt of blijft.

In Nederland zijn er 2,5 miljoen laaggeletterden. Zij hebben niet het taal- of rekenniveau dat je aan het eind van een vmbo-, mbo 2- of mbo 3-opleiding zou moeten hebben. Meer dan de helft (57 procent) van de laaggeletterden werkt¹. De maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid zijn in 2018 berekend op 1,13 miljard euro per jaar². Overigens is de groep mensen met beperkte digitale vaardigheden in zijn totaliteit nog iets groter, daaronder vallen ongeveer 4,1 miljoen mensen³.

Hoe wordt een aanvraag voor het STAP-budget ervaren?

Remco Chervet, ervaringsdeskundige en taalambassadeur bij FNV, vertelt zijn verhaal:

Remco heeft drie keer geprobeerd om het STAP-budget aan te vragen. Drie keer ving hij bot. Hij geeft aan dat hij het advies om vroeg in te loggen tot drie keer toe heeft gevolgd. Eén keer is hij zelfs 17 uur ingelogd geweest, maar het mocht niet baten. Hij vertelt dat dit voor vele stressmomenten gezorgd heeft. Ten eerste, omdat je op maandagmorgen om 10:00 ingelogd moest zijn. Terwijl hij dan gewoon aan het werk is. Hij had het geluk dat hij zijn laptop op de werkbank mocht zetten, en dat er goede WIFI op zijn werk aanwezig is, maar veel van de mensen die hij kent, hebben dit niet. Het is sowieso al stressvol, omdat alles digitaal moet. Het idee te moeten inloggen via Digid is voor hem goed te doen, maar hij kent ook genoeg mensen die niet weten hoe. Remco vertelt ook dat hij overstelpt werd met e-mails van opleidingsinstituten die vragen of je je aanvraag al geregeld hebt. Heel vervelend als je dus elke keer bot vangt. Vooral omdat de instituten je blijven bombarderen met deze vraag. Maar het meest oneerlijk is nog, vertelt hij, dat er mensen zijn die wel tot drie a vier keer een STAP budget hebben toegewezen gekregen, en hij (en met hen velen anderen) geen één keer. Het systeem is zo willekeurig, en daarom zo oneerlijk, dat hij er geen vertrouwen meer in heeft.

¹ Kennisblad Laaggeletterdheid in Nederland, Stichting Lezen en Schrijven.

² PWC 2018, Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid.

³ Koninklijke Bibliotheek, Koos service design 2022, Digitale propositie basisvaardigheden.

Het verhaal van Remco illustreert hoeveel stress een aanvraag veroorzaakt voor deze groep. Momenten waarop zij niet verder komen, afhaken of er helemaal niet aan beginnen.

- ❖ **Stressmoment 1: Je moet weten wat je wilt.** Je moet weten welke opleiding je wilt doen. Hoe kom ik bij het opleidingsoverzicht en wat als ik nog geen idee heb? En wat als de opleiding van mijn keuze er niet bij staat? Dit is stap één waar een groot deel van de doelgroep afhaakt.
- ❖ **Stressmoment 2: Help! Ik moet mezelf gelijk inschrijven voor de opleiding.** Wat nou als ik het budget niet krijg? Wat betekent dat? Zit ik eraan vast? Kan ik me nog uitschrijven? Deze stap is moeilijk te overzien.
- ❖ **Stressmoment 3: De aanvraag.** Heb ik een DigiD? Hoe log ik ermee in? Wat moet ik straks allemaal invullen, weet en kan ik dat wel? Een volgend moment waarop velen denken: laat maar zitten, want ik weet niet hoe dit moet.
- ❖ **Stressmoment 4: Op tijd inloggen!** Ik ben aan het werk (in de bouw, productiehal, groenvoorziening, in de schoonmaak), hoe kan ik om 10:00 uur 's ochtends inloggen? Vindt mijn werkgever dat wel goed? Heb ik wel Wifi? Heb ik een laptop, een mobiel? Mijn werk laat het niet toe om uren in een wachtrij te staan. Mensen staan uren in de wachtrij en als ze aan de beurt zijn is het budget op. Dit systeem doet denken aan de turbulentie bij de kaartverkoop voor populaire concerten. En maakt van deze regeling een loterij.
- ❖ **Stressmoment 5: Ik zit erin, vul ik alles wel goed in?** En dan: helaas ik ben uitgeloot. Ik moet me weer uitschrijven bij de opleiding.
- ❖ **Stressmoment 6: Ik word dol van alle reclame van de opleidingsinstituten.** Ze blijven me maar benaderen.

Dit kan anders

Elk stressmoment is voor deze doelgroep een afhaakmoment. Ben je digitaal vaardig, dan heb je veel meer kans. Iemand die dat niet is, wordt gelijk buitengesloten. Hoe zou het STAP-budget of een alternatief wel kunnen werken voor deze doelgroep?

Wij roepen op om het STAP-budget te behouden, maar wel om deze regeling effectiever en passender te maken, waarbij de stressmomenten in het huidige systeem worden opgelost en er meer kansen en mogelijkheden zijn voor de grote groep praktisch geschoolde mensen met weinig digitale vaardigheden om weer te gaan leren.

Verminder de stress voor de aanvrager

- ✓ **Zorg voor aanvraagtijdstippen die de huidige aanvraagstress voorkomt.** In plaats van 'wie het eerst komt, die het eerst maalt'. Daarmee krijgt iedereen de kans om op zijn eigen moment een aanvraag in te dienen.
- ✓ **Maak gebruik van de communicatiekanalen en netwerken die ook de doelgroep van mensen met weinig basisvaardigheden bereikt.** Zet bij de bekendmaking van opleidingsbudgetten en de beschikbare ondersteuning in op communicatiekanalen die de doelgroep kent, zoals Steffie.nl, het taalnetwerk/taalhuis, of regionale tv en/of radio. We horen nu te vaak dat onze doelgroep helemaal niet bekend is met een STAP-budget of andere opleidingsbudgetten.
- ✓ **Zorg dat het budget beschikbaar en aangevraagd kan worden via verschillende wegen:** de werkgever, via een Leerwerkloket, regionaal werkcentrum, zelfstandig mét ondersteuning. Voor deze doelgroep is de meerwaarde van om- en bijscholing heel groot. Het zou daarom ook niet moeten uitmaken uit welk potje de financiering komt.
- ✓ **Regel dat pas na de toekenning van het budget de inschrijving hoeft te volgen; en dat er ondersteuning is bij het inschrijffproces door de opleiding.** Het geld gaat vervolgens naar de gekozen opleider. Dit scheelt een heleboel stress bij de aanvrager.

Suggesties voor een nieuwe of aangepaste regeling

- ✓ **Maak een gericht deelbudget beschikbaar voor en breng dit onder de aandacht bij specifiek de doelgroep MBO-4 en lager opgeleiden.** Het is uiteindelijk goed uitgepakt dat de STAP-regeling de afgelopen jaren voor de helft gebruikt is door mensen met mbo als hoogst genoten opleiding, maar het zou mooi zijn dit te kunnen garanderen. Juist deze doelgroep heeft in zijn leven het minst gebruik gemaakt van publiek bekostigd onderwijs en daarom veel baat bij om- en bijscholing in een veranderende arbeidsmarkt. Om zo het werk te vinden of te kunnen blijven doen wat bij hen past en (nog) beter mee te kunnen doen in de maatschappij.
- ✓ **Perk het aanbod van opleidingen verder in en behoud het aspect dat de opleidingen door ministerie en branche erkend moeten zijn.** Het aanbod aan opleidingen is enorm en breed. Zorg dat erkende opleidingen die zorgen voor een goede basis en ontwikkeling in branches en beroepen centraal komen te staan. Zorg er ook voor dat deze opleidingen in meerdere regio's te volgen zijn, om de fysieke toegankelijkheid te waarborgen.
- ✓ **Zorg dat er voldoende en kwalitatief hoogstaand opleidingsaanbod is in basisvaardigheden en beroepsvaardigheden (en combinaties daarvan).** De groep praktisch opgeleiden heeft dit nodig voor het uitoefenen van een beroep of om een overstap te kunnen maken naar een nieuw beroep. Door tekorten op de arbeidsmarkt en slecht zicht op de kwaliteit van het aanbod in de volwasseneducatie is dit momenteel niet gegarandeerd.
- ✓ **Help de groep mensen die minder van scholing en ontwikkeling gebruik hebben gemaakt met kleine ontwikkelstappen vooruit.** Het STAP-ontwikkeladvies is uiteraard beschikbaar voor deze doelgroep, maar ook hier blijkt de praktijk weerbarstig. Kenmerkend voor deze doelgroep is dat zij niet snel zelf de stap zetten naar leren en ontwikkelen of hiervoor om advies zullen vragen. Maak daarom gebruik van de bestaande infrastructuur en zet werkgevers, Leerwerkloketten, taalhuizen, vakbondshuizen en andere intermediairs in om deze doelgroep bewust te maken van hun ontwikkelmogelijkheden. Hiervoor zijn verschillende instrumenten en materialen beschikbaar in het veld. Denk aan het lesmateriaal Empowerment (Stichting Lezen en Schrijven), of de tool Samen leren is leuker werken (FNV) et cetera. Zorg dat het beschikbare STAP-ontwikkeladvies via deze kanalen laagdrempelig aangeboden kan worden en via hen ook onder de aandacht gebracht wordt bij de doelgroep.

Namens Remco, hopen wij; Steffie, leerzelfonline.nl, Vakbond FNV, Stichting ABC en Stichting Lezen en Schrijven hopen wij dat u zich wil inzetten voor een toegankelijker en begrijpelijker (aanvraag)systeem. En voor een betere regeling die het doel van STAP-budget juist voor deze groep centraal stelt. Zodat juist zij die in hun leven het minst geprofiteerd hebben van publiek onderwijs, hier nu wel gebruik van kunnen maken.

